

Ob Krimski jami

Zaradi pomembnosti govora Spomenke Hribar, se je občinski odbor SZD odločil, da ga skoraj v celoti objavi.

»Nekaj čudnega se dogaja dandanes: vsepovsod vznikajo grobovi, kakor da jih prej ni bilo. Toda bili so. Le vedeti zanje nismo smeli ali hoteli. Te

grobove je zakrivalo zavestno hotenje pozabiti, delati se, kakor da ni bilo nič, pa tudi »zatajiti« jih, stisniti lastno bolečino v prsih, požreti solze, da bi sploh mogel preživeti v družbi, ki je gradila na prikrivanju, laži, sprenevedanju. Toda mrtvi človek ni »nič«. Po nenapisanih zakonih človečnosti, zakonih, po katerih človek sploh je človek, mrtvega ni mogoče zatajiti, zanikati, kakor da ga sploh ni bilo. Posvečenost mrtvih je močnejši zakon o katere koli volje in samovolje živega, ki bi hotel še mrtve vpreči v svoj voz moči in oblasti. Posvečenost mrtvih zahteva pieteto, spoštovanje, priznanje, in samopremislek.

Ničesar krive žrtve

Res je, kakor da bi grobovi po slovenski zemlji vznikali na novo. Toda Krimski jama se od drugih grobov, tistih v Kočevskem Rogu ali na Teharjih in kdo ve kje še vse, bistveno razlikuje. V tej jami niso pogreznjeni izdajalci, pa razumimo to besedo, kakor koli že hočemo. V Krimski jami so dotrpele nedolžni ljudje: kmečki gospodarji in fantje, pa dekleta in žene, ljudje, ki od svojih sonarodnjakov in prvih partizanov niso pričakovali nič hudega,

ljudje, ki so bili proti okupatorju in za bojevanje proti njemu; v njej so tudi partizani. Imeli pa so ti ljudje eno samo »napako«: niso bili po meri revolucije, ki je prav tedaj, v letu 1942, začela jemati svojo mero. Ali so rešenci z vlaka, ki so ga partizani napadli pri Verdu, z vlaka, na katerem jih je okupator peljal v koncentracijsko taborišče – izdajalci, ki bi zaslužili smrt? Prav gotovo ne. Tisti, ki se svojim »rešiteljem« niso želeli pridružiti in so želeli samo domov, so končali v tej strašni jami, ki seže do pekla človeške zlobe.

Občutek ogroženosti od partizanov

Zato je ta, Krimski jama dokaz da se je med okupacijo pri nas začela akutna, krvava državljanska vojna.

Nasprotje med komunizmom in antikomunizmom je bilo že pred vojno, z euforično zanesenostjo enih in besno protipropagando drugih – to je treba vedeti. Toda akutna, državljanska vojna se je razbuznela med okupacijo. Začela se je tiho, potuhnjeno. Vedeti moramo, da italijanski okupator

– o nemškem ne govorim, Nemci so začeli s krvjo – Italijani pa do roške ofenzive, ki se je začela 15. julija 1942, niso tod okrog pobijali civilstov. Niso ponoči potrkali na vrata zato, da bi odpeljali gospodarja. To so počeli partizani. Ljudje, ki so jih v začetku sprejemali odprti srci in rok, so počasi postali nezaupljivi, nato oprezní, nato so se dogovorili, kako se bodo obvarovali nočnih obiskov... nato so se oborožili v t. i. vaške straže. In potem se je počasi začelo nesmiselno, nerazumljivo, brezumno pobijanje ljudi enega naroda. Dolga leta so ljudje živeli v strahu; noči so bile čas strahu in prisluškovanja, ali bo kje v nočno tišino zalajal pes – to je bil znak, da prihaja hudo. Da prihaja ne božja šiba, ampak človeška roka, ki ne pozna usmiljenja. Zlom revolucije se je dogajal v teh tihih in prestrašenih nočeh. Zlom, ki smo ga faktično doživeli sicer šele letos na svobodnih volitvah, se je v principu dogajal s prvimi takšnim ubojem. Zakaj uboj človeka je tisto čez, je prestopljena meja, meja, ki je človek kot človek ne bi smel prestopiti.

Kajti človek lahko sočloveka ubije, ne more pa mu vrniti življenja, zato je prav smrt tisti prag, na katerem bi se moral ustaviti. Kdor se na tem pragu

OBČINSKI ODBOR SDSS

Za delovna mesta

Na rednih srečanjih socialdemokratij in socialdemokratov naše občine vsak torek ob 19. uri v prostorih občine Ljubljana Vič-Rudnik, Trg mladinskih delovnih brigad 14, smo vedno znova trčili ob trenutno najbolj pereč problem: ob naraščajočo brezposelnost in s tem socialno ogroženost vedno večjega števila ljudi. Pogovor z direktorjem Zavoda za socialno delo, z g. Lepošo, je potrdil aktualnost tega problema, saj čedalje več ljudi prosi začasno ali enkratno denarno pomoč.

Če že ni rednih delovnih mest, je potrebno poiskatičasne rešitve. Tako se je rodila ideja o borzi dela, posredovanju zaposlitev od nekaj ur do več mesecev.

Sodelovanje z moščanskimi socialdemokrati pa je prineslo neizmerno obogatitev te zamisli. V mesecu septembru je bil ustanovljen SINDIKAT NEZAPOSLENIH IN SOCIALNO OGROŽENIH SLOVENIJE. Novi sindikat je nestransko, izrazito interesna organizacija, namenjena nezaposlenim in socialno ogroženim, ki potrebujejo pravne nasvete in pomoč pri iskanjučasne zaposlitve. Njegov predsednik je Andrej Magajna. Moščanski socialdemokrati bodo sindikatučasno nudili prostore in ostale pogoje za delo v Mostah, Ob Ljubljani 42. Uradne ure so od delovnih od 11. do 13. ure, številki telefonov pa sta: 443-407 in 447-738.

Tako! Zdjaj ste na vrsti vsi, ki nudite zaposlitve, da potrdite pravilnost naših dejanj. Brez trga delovne sile ni pravega napredka niti v podjetništvu.

Problemov pa je še veliko in vsak od vas lahko prispeva delček k njihovem reševanju. Kdaj in kje pa sem se napisala.

Maja Remškar, dipl. fizik
Za odbor SDSS Ljubljana Vič-Rudnik

SKZ o varstvu okolja

V občinskem programu SKZ je kar v dveh točkah omenjeno varovanje narave, torej zemlje, vode in zraka pred prevelikim onesnaževanjem.

Zavedamo se namreč, da samo počiščen lastni prag in okolica ter odpeljane smeti še niso dovolj, da ustrezemo naši skupni zahtevi in dolžnosti varovanja narave. Kajti vse te smeti se kopičijo na drugem mestu in postajajo ekološka bomba, saj prodirajo v zemljo od koder črpano zaenkrat še pitno vodo.

Prav zato opozarjamo, da je edini izhod, zmanjšanje smeti na minimum. Smeti je potrebno sortirati že doma. Vse organske na deponijo ali živalim. Sosedovim, če ni domačih! Zaključena vaška ali krajevna področja naj združijo kontejnerje ter jih primerno označijo. Spoštovanje oznak na kontejnerjih, pa

tudi nadzor nad divjimi odlagališči morajo prevzeti sosedje in vsi krajanj. Kršilce pa je potrebno denarno kaznovati in tako zbrani denar bo znižal objektivne stroške odvoza smeti, ki naj bi se odvažale po potrebi, torej po naročilu.

Kmetje zagovarjamo korenite spremembe pri odvozu smeti, saj že od nekdaj »varčujemo« z njimi in jih v veliki večini že sami doma predelamo, tako da ostanejo samo še konzerve in kosti. Odvoz pa plačujemo po ceni za kvadratni meter stanovanjske površine, kot tisti, ki mečejo vse v isti koš.

Zavedamo se, da je to le majhna količina smeti, in da bo potrebno ukrepati tudi v industriji in nenazadnje tudi v najrazličnejših skladiščih kot npr. CZ, kjer se hranijo raznovrstna dekontaminacijska in druga kemična sredstva katerim je rok že potekel in nihče ne ve kaj bi počeli z njimi. Velika sprememba pa bi to bila v kulturni in ekološki zavesti, kajti prepričani smo, da bo bolje, da se za te korake čimprej sami odločimo prostovoljno, kot pa, da nas razmere same v to prisilijo, ko bo prepozno.

Da gre življenje v to smer pa je večkrat pokazalo in se kaže tudi v Sloveniji (Dravsko Polje, pomori rib...)

Predlagamo, da so nosilci pobude po zaselkih in KS, Zeleni, SKZ in vsi ostali, ki se že zavedajo, da je to mogoče najresnejši problem našega preživetja in ohranitve življenja tudi v moji vasi ali mestu. Storimo torej konkreten korak in omogočimo življenje tudi svojim potomcem.

DRAGO STANOVNIK

Podpora mestnemu izvršnemu svetu

Občinski odbor DEMOS-a Ljubljana Vič-Rudnik je obravnaval problematiko okoli javnega podjetja SNAGA, ter dal vso podporo mestnemu izvršnemu svetu, da čimprej izpelje predvideno reorganizacijo tega javnega podjetja, saj smo prepričani, da bo to v interesu vseh meščanov Ljubljane.

Hkrati v občinskem odboru opozarjamo, da

se primer politizira, kar pa s podjetjem SNA-GA nima nič skupnega. Prepričani smo, da mestna vlada tega ne bo dopustila in bo predvideno reorganizacijo v javnem podjetju SNA-GA izpeljala v okviru, kakršnega civiliziran svet že dolgo pozna.

Občinski odbor DEMOS
Ljubljana Vič-Rudnik

Pred kongresom

Pred nami je 14. kongres ZSMS-LS, ki bo 3. novembra 1990 v Zagorju. Predstavljamo vam nekaj tez iz osnutka programskih dokumentov z namenom, da vas z njimi vsaj delno seznanimo in vključimo v razpravo. Svoje predloge in pripombe pošljite na naslov: ZSMS-LIBERALNA STRANKA LJUBLJANA VIČ-RUDNIK, TRG MDB 14, 61111 LJUBLJANA. Lahko pa jih boste predstavili na seji konference, ki bo v zadnjem tednu oktobra. Za kakršneoli informacije se lahko obrnete tudi na telefonsko številko 213-974, kjer smo vam vsak dan na razpolago med 8. in 14. uro.

LIBERALIZEM ZDAJ BOLJ KOT KDAJKOLI?

Liberalizmu pripada čast, da je bil tako kot komunistično vladavino kot pod vladavino Demosa označen kot glavni nasprotnik tistih, ki so na oblasti. Od kod ta jeza na liberalizem? Zato, ker je liberalizem v osnovi skeptična drža, ki jo preveča nezaupanje do vseh velikih projektov, pa naj se jim reče Socializem, Nacija ali Demokracija. Liberalizem se nikoli ne pusti ujeti pateiki velikih dejanj, zmeraj raje usmeri pozornost v podrobnosti, ki ostajajo na robu, na pol prezrt: kdo plačuje ceno za velika dejanja; katere interese, skrbi smo v zaslepljenosti z velikimi odločitvami potisnili na rob? Zato liberalizem tudi same demokracije ne povzdiguje v malika; zavzema se zanjo, ker je edini politični projekt, ki ve za svojo mejo...

TAKOJ NA VOLITVE V DVODOMNO SKUPŠČINO

Po sprejemu nove ustave je treba takoj razpisati nove volitve. Zavzemamo se za oblikovanje dvodomne

skupščine: državni zbor in zbor regij. Na volitvah v državni zbor, ki šteje 80 poslancev, lahko kandidirajo vse politične stranke, ki so registrirane na območju Republike Slovenije. Rezultati glasovanja se izračunavajo po proporcionalnem načelu, kar pomeni, da vsaka stranka dobi v parlamentu toliko poslanskih sedežev, kolikor odstotkov glasov je dobila na volitvah.

Zbor regij ima prav tako 80 poslancev, sestavljen je po paritetnem načelu (vsaka regija ima enako število poslancev), voljen pa po večinskem načelu (če ima regija, na primer, osem poslancev v tem zboru, je razdeljena na osem volilnih enot, izvoljen pa je tisti poslanec, ki dobi v prvem krogu absolutno večino oddanih glasov ali pa največ glasov v drugem krogu)...

REGIONALNA SLOVENIJA IN LOKALNA SAMOUPRAVA

V novi ustavi je treba poimenoško opredeliti zgodovinsko oblikovane regije (Prekmurje, Koroška, Štajerska, Dolenjska, Notranjska, Bela krajina, Zasavje, Gorenjska, Primorska, Istra, Ljubljana – konkretna opredelitev regij je stvar strokovne razprave), ki so osnova za regionalno članitev Slovenije tudi na administrativno-upravni ravni in okviru, v katerem je mogoče razumno usmerjati razvojne procese in organizirati sistem lokalne uprave in samouprave. Regije so osnove za oblikovanje zbora regij, ki ima enake pristojnosti kot državni zbor republiške skupščine. Zavzemamo se tudi za opustitev obstoječega komunalnega sistema in za oblikovanje sistema lokalnih enot (občin) v približni velikosti nekdanjih župnij, ki bodo delovale po načelih lokalne samouprave.

Posebno pozornost posvečamo lokalnim ravnam in tisti politiki na lokalnih ravneh, ki neposredno zadeva vsakodnevno življenje ljudi. Zato se bomo zavzemali:

- za organizacijo in institucionalno ločitev organov, ki izvajajo osrednjo oblast na lokalnih ravneh od organov lokalne samouprave. Organizacija in izvajanje oblasti bi bila poverjena regionalnim organom, lokalna samouprava pa občinam;
- za ponovno uvedbo mest v sistem lokalne organizacije oblasti in lokalne samouprave; mesta bi imela status »mestnih občin« z večjimi pristojnostmi kot običajne občine;
- za to, da organi lokalne samouprave in regionalne »oblasti« izgubijo večino funkcij, ki zadevajo poseganje v gospodarstvo. Mehanizme posrednega vplivanja in

korekcije gospodarskih tokov bi oblikovali na regionalnih ravneh. Regije morajo imeti lastne vire prihodkov, vendar morajo biti pri obdavčevanju prebivalstva omejene z osrednjo zakonodajo...

SLOVENIJA BREZ VOJSKE

Danes se oblikuje nova varnostna politika Slovenije. Najboljša varnostna politika pa je tista, ki zagotavlja mir, tega pa ni mogoče graditi na vojaški sili, temveč le s politiko mira. Slovenija bi s popolno odpravo vojaškega aparata pomembno prispevala k varnosti in sodelovanju ter uveljavljanju novih oblik sožitja v srednji Evropi, svetu pa bi se predstavila kot država, ki goji kozmopolitsko razumevanje miru v svetu. Miru, ki ga ni mogoče doseči z zapiranjem v nacionalne vojaško-obrambne sisteme. Slovenija pa potrebuje garancijo, da je nobena od njenih oboroženih sosed ne bo ogrožala. Zato mora predlagati eksperiment družbe brez vojske, potrditev eksperimenta pa doseči v OZN. Temu sledi dejanska demilitarizacija v nekaj letih, ki bi zajela umik vsega vojaškega potenciala z ozemlja Republike Slovenije, odpravo vojaške obveznosti, odpravljanje oziroma prestrukturiranje proizvodnje za vojaške namene v proizvodnjo za civilne oziroma miroljubne namene, ustanovitev mirovnega ministristva, ukinitve vojaškega pravnega sistema in spremembo namembnosti »obrambnih« organov izključno za civilne zaščitne namene...

ŽENSKAM PRIPADA POLOVICO ODLOČANJA

Stranka liberalcev bo svojim članicam omogočila enak vpliv na politične odločitve ter uveljavljala načelo enake zastopanosti žensk znotraj lastne organizacije, vključno z listami za skupščinske volitve. Za postopno doseganje cilje udeležbe žensk (50%) ZSMS-LS kot spodnjo mejo (začasno) določa 30%-no udeležbo žensk v organih stranke in na svojih listah za skupščinske volitve. Predlagali bomo posebno določbo novega volilnega zakona, po kateri naj bi bil eden od pogojev za udeležbo na volitvah najmanj 20-odstotna zastopnost žensk na strankarskih listah. Zavzemali se bomo za sistem socialnih pravic in delovno zakonodajo, ki bosta ženskam omogočala, da bodo v enaki meri kot moški lahko prehajale iz sfere zasebnega v javno in politično ter obratno, kar je nujen pogoj za enako udeležbo žensk pri političnem odločanju...

ŠOLA V SREDIŠČU PRIHODNOSTI DEMOKRACIJE

V duhu tradicije liberalizma zahtevamo popolno uveljavitev laične šole v javnem šolskem sistemu. Šola ne sme in ne more biti mesto za konfrontiranje ideoloških, religioznih, ali celo političnih ekskluzivizmov, kar pa seveda ne pomeni, da ni treba poskrbeti za ustrezno raven informiranja učencev tako o religiji kot o različnih filozofijah itd., ki predstavljajo kulturno dediščino stoletij.

V skladu s tešnjo po čim višji in čim boljši izobraženosti najširših slojev prebivalstva, je nujno zvišati delež družbenega proizvoda za šolstvo, kajti gre za »najbolj ekonomsko« investicijo, ki je hkrati investicija prihodnost, v demokracijo in konec koncev v nacionalni obstoj, ki je v večji meri kot od številčnosti naroda odvisen od kulture in kreativnosti ljudi. Ob tem, da je treba čim večjemu številu učencev omogočiti prost vstop v gimnazije in politehnične srednje ter potem na višje in visoke šole, je treba obrtniške in industrijske šole vrniti obrti in industriji. Slednjic pa je nujno razviti trenutno zakrnel sistem izobraževanja odraslih, ki mora, poleg prekvalifikacij predvsem nezaposlenih, ponuditi možnost vzpona na vrhove sodobne znanosti in kulture vsem, ki so kljub sposobnostim bili za to možnost prikrajšani...

KULTURA NA GLAVNEM TIRU

Če Slovenija želi postati samostojna in učinkovita država, če nočemo Slovenci iz naroda postati narodnost, če se hočemo samozavestno in enakovredno vključiti v Evropo, potem kulture ne moremo in ne smemo odpraviti na stranski tir. Dosedelno moramo vztrajati pri Unescovem priporočilu, da je za normalno delovanje nacionalne kulture, na vseh področjih potrebnega najmanj 1,5% družbenega proizvoda. Največja katastrofa za slovensko kulturo pa bi bili veliki nacionalni projekti, utemeljeni na ideoloških (katoličnem) ali estetskih (konzervativnem) temeljih. Kulturi je potrebno predvsem omogočiti, da se razvije sama, oskrbeti ji je treba le ustrezne pogoje, in to v prvi vrsti posameznikom in skupinam, ki se z ustvarjalnostjo ukvarjajo profesionalno...

Upamo, da vas bodo predstavljeni izvlečki spodbudili k aktivni vključitvi v predkongresne razprave. Kompletno programske usmeritve ZSMS-Liberalne stranke lahko dobite na že v uvodu omenjenem naslovu.